

Judikatūras krājums

HENRIKA SAUGMANDSGORA ĒES [HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE]
SECINĀJUMI,
sniegti 2019. gada 12. decembrī¹

Lieta C-627/18

Nelson Antunes da Cunha Lda
pret
Instituto de Financiamento da Agricultura e Pescas IP (IFAP)

(*Tribunal Administrativo e Fiscal de Coimbra* (Koimbras Administratīvā un nodokļu lietu tiesa, Portugāle) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Nelikumīga atbalsta atgūšana – Noilgums atgūšanas jomā – Desmit gadu noilguma termiņš – Procenti – Valsts tiesībās paredzēts mazāks noilguma termiņš – Tiesiskā drošība – Regula (ES) 2015/1589 – 17. panta 1. punkts – 16. panta 2. punkts – 16. panta 3. punkts – Efektivitātes princips

I. Ievads

1. *Tribunal Administrativo e Fiscal de Coimbra* (Koimbras Administratīvā un nodokļu lietu tiesa, Portugāle) formulētais prejudiciālais jautājums ir par Regulas (ES) 2015/1589² 16. panta 2. un 3. punkta un 17. panta 1. punkta interpretāciju. Šīs regulas 17. panta 1. punktā ir noteikts, ka uz Eiropas Komisijas pilnvarām atgūt nelikumīgu valsts atbalstu attiecas desmit gadu noilguma termiņš.

2. Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp sabiedrību *Nelson Antunes da Cunha Lda* un *Instituto de Financiamento da Agricultura e Pescas IP* (Lauksaimniecības un zvejniecības finansēšanas institūts, (IFAP)) par nelikumīga valsts atbalsta piespiedu piedziņu no *Nelson Antunes da Cunha*, izpildot Komisijas lēmumu.

3. Saskaņā ar Regulas 2015/1589 16. panta 3. punktu šis nelikumīgais atbalsts ir jāatgūst saskaņā ar Portugāles tiesībās paredzētajām procedūrām, ja vien tās nodrošina efektīvu Komisijas lēmuma izpildi.

4. Šajā ziņā Portugāles tiesībās uz atbalsta līdzekļu atgūšanu attiecas divdesmit gadu noilguma termiņš, un šajā gadījumā šis termiņš neliedz atgūt minētos līdzekļus. Turpretim attiecībā uz aplūkotā atbalsta procentu atgūšanu Portugāles tiesībās, kā apgalvo iesniedzējtiesa, ir paredzēts piecu gadu noilguma termiņš, sākot no to iekasējamības dienas. Šī termiņa piemērošana nepieļauj visu atbalsta procentu atgūšanu un – vismaz attiecībā uz daļu šo procentu – šķiet, ka noilgums ir iestājies, vēl pirms Komisija ir pieņēmusi iepriekš minēto lēmumu.

¹ Oriģinālvaloda – franču.

² Padomes Regula (2015. gada 13. jūlijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus Līguma par Eiropas Savienības darbību 108. panta piemērošanai (OV 2015, L 248, 9. lpp.).

5. Šādā kontekstā iesniedzējtiesa ceturtajā jautājumā būtībā vaicā, vai Regulas 2015/1589 16. panta 2. punkts, atbilstoši kuram atgūstamais atbalsts ietver procentus, kā arī šīs regulas 16. panta 3. punktā paredzētais efektivitātes princips neļauj piemērot nelikumīgā atbalsta procentu atgūšanai tādu noilguma termiņu, kāds ir Portugāles tiesībās paredzētais piecu gadu termiņš, kurš ir isāks par minētās regulas 17. panta 1. punktā paredzēto desmit gadu termiņu.

6. Pēc Tiesas lūguma šajos secinājumos tiks vērtēts tikai šis jautājums, uz kuru es ierosināšu Tiesai atbildēt apstiprinoši.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. *Regula 2015/1589*

7. Regulas 2015/1589 16. pantā “Atbalsta atgūšana” ir paredzēts:

“1. Kad nelikumīga atbalsta gadījumos tiek pieņemti negatīvi lēmumi, Komisija izlemj, ka attiecīgā dalībvalsts veic visus vajadzīgos pasākumus, lai atgūtu atbalstu no saņēmēja (“atgūšanas lēmums”). Komisija neprasa atbalsta atgūšanu, ja tas būtu pretrunā ar kādu Savienības tiesību vispārēju principu.

2. Atbalsts, kas ir jāatgūst saskaņā ar atgūšanas lēmumu, ietver procentus, kas aprēķināti pēc atbilstīgas likmes, ko nosaka Komisija. Procenti maksājami no dienas, kad nelikumīgais atbalsts nodots saņēmēja rīcībā, līdz tās atgūšanas dienai.

3. Neskarot nevienu Eiropas Savienības Tiesas rīkojumu saskaņā ar LESD 278. pantu, atgūšanu īsteno tūlīt un saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts likumos paredzētajām procedūrām, ja vien tās nodrošina tūlītēju un efektīvu Komisijas lēmuma izpildi. Šajā nolūkā un gadījumā, ja ir sāks izskatīšanas process valsts tiesā, attiecīgās dalībvalstis, neskarot Savienības tiesību aktus, veic visus vajadzīgos pasākumus, kas iespējami to attiecīgajās tiesību sistēmās, tostarp pagaidu pasākumus.”

8. Regulas 2015/1589 17. panta “Noilguma termiņš attiecībā uz atbalsta atgūšanu” 1. punktā ir noteikts:

“Uz Komisijas tiesībām atgūt atbalstu attiecas desmit gadu noilguma termiņš.”

B. *Portugāles tiesības*

9. *Código Civil* (Portugāles Civill kodekss, turpmāk tekstā – “Civill kodekss”) 309. pantā “Parastais termiņš” ir paredzēts:

“Parastais noilguma termiņš ir divdesmit gadi.”

10. Šī kodeksa 310. pantā ir noteikts:

“Piecos gados iestājas noilgums:

[..]

d) līgumiskajiem vai likumiskajiem procentiem, pat ja tie ir nelikvīdi, un sabiedrību dividendēm;

[..].”

III. Pamatlieta

11. Tā kā šajos secinājumos tiks vērtēts tikai ceturtais prejudiciālais jautājums, ko uzdevusi *Tribunal Administrativo e Fiscal de Coimbra* (Koimbras Administratīvā un nodokļu lietu tiesa), pamatlietas rašanās faktu izklāsts attieksies tikai uz tiem elementiem, kas ir būtiski un nepieciešami šī jautājuma izpratnei.

12. 1993. gada 8. aprīlī un 1993. gada 7. jūlijā prasītāja pamatlietā *Nelson Antunes da Cunha* noslēdza ar *Caixa de Crédito Agrícola Mútuo de Coimbra* aizdevuma līgumus saistībā ar kredītlīniju zemkopības un lopkopības darbību atveseļošanai.

13. Šajos kredītlīgumos *IFAP* priekštecis³ saskaņā ar 1994. gada 24. maija *decreto-lei n° 146/94* (Dekrētlukums Nr. 146/94) veica maksājumus *Nelson Antunes da Cunha* laikā no 1994. līdz 1996. gadam par kopējo summu 7526,90 EUR apmērā kā procentu segšanai paredzētus maksājumus (4189,90 EUR tika samaksāti 1994. gada 12. jūlijā, 2513,94 EUR – 1995. gada 12. jūlijā un 823,06 EUR – 1996. gada 30. aprīlī).

14. 1999. gada 25. novembrī Komisija pieņēma Lēmumu 2000/200/EK par atbalsta shēmu, ko Portugāle īsteno, lai mazinātu intensīvās lopkopības nozares uzņēmumu parādsaistības un atveseļotu cūkkopību⁴ (turpmāk tekstā – “Komisijas 1999. gada 25. novembra lēmums”).

15. Šajā lēmumā Komisija uzskatīja, ka ar iekšējo tirgu nav saderīga, pirmkārt, kredītlīnija, kas 1994. gada 24. maija Dekrētlukuma Nr. 146/94 I nodaļā ir paredzēta, lai mazinātu intensīvās lopkopības uzņēmumu parādsaistības gadījumos, kad tās atbalsta dotācijas ekvivalents kopā ar saņemto atbalstu investīcijām pārsniedz 35 % apgabalos, kas nav lauksaimniecībai nelabvēlīgi, un, otrkārt, kredītlīnija, kas 1994. gada 24. maija Dekrētlukuma Nr. 146/94 II nodaļā ir paredzēta, lai atveseļotu cūkkopību⁵.

16. Saskaņā ar Komisijas 1999. gada 25. novembra lēmuma rezolutīvo daļu Portugālei bija jāveic visi nepieciešamie pasākumi, lai atgūtu no saņēmējiem iepriekšminētos atbalstus, kas tiem tikuši nelikumīgi piešķirti, pieskaitot procentus par laika periodu no dienas, kad saņēmēji saņēmuši minēto atbalstu, līdz tā faktiskās atgūšanas dienai. Portugāles iestādēm divu mēnešu laikā no lēmuma paziņošanas brīža arī bija jāinformē Komisija par pasākumiem, kas veikti tā izpildei⁶.

17. 2001. gada martā *IFAP* priekštecis nosūtīja *Nelson Antunes da Cunha* vēstuli, prasot atmaksāt nepamatoti saņemtās naudas summas. *Nelson Antunes da Cunha* neizpildīja šajā vēstulē prasīto.

18. 2009. gada 12. augustā *IFAP* nosūtīja tai jaunu vēstuli, prasot samaksāt summu 14 953,56 EUR apmērā (proti, 7526,90 EUR kā izmaksāto atbalstu, kam pieskaitīti nokavējuma procenti 7426,66 EUR apmērā) desmit darba dienu laikā no minētās vēstules saņemšanas dienas.

19. 2013. gada 7. jūlijā Kantaņedes Nodokļu dienests [*Serviço de Finanças de Cantanhede*] (Portugāle) uzsāka fiskālās piedziņas izpildu procedūru pret prasītāju pamatlietā, lai piedzītu parādu par labu *IFAP*.

20. *Nelson Antunes da Cunha* cēla iebildumus par šo procesu *Tribunal Administrativo e Fiscal de Coimbra* (Koimbras Administratīvā un nodokļu lietu tiesa).

3 Precizēšu, ka no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka aplūkotā atbalsta piešķiršanas brīdī Portugāles kompetentā organizācija bija *Instituto de Financiamento e Apoio ao Desenvolvimento da Agricultura e da Pesca* (Lauksaimniecības un zvejniecības finansēšanas un attīstības atbalsta institūts). Ja pareizi saprotu, runa ir par *IFAP* priekšteci.

4 OV 2000, L 66, 20. lpp.

5 Komisijas 1999. gada 25. novembra lēmuma 1. pants.

6 Komisijas 1999. gada 25. novembra lēmuma 3. un 4. pants.

21. *Nelson Antunes da Cunha* apgalvo, pirmkārt, ka saskaņā ar 1992. gada 28. jūlija *decreto-lei nº 155/92* (Dekrētlukums Nr. 155/92) 40. pantu⁷ pienākums atmaksāt saistībā ar nelikumīgu atbalstu saņemtās summas beidzas pēc piecu gadu termiņa no tā saņemšanas brīža, tādēļ pienākumam atmaksāt šajā gadījumā saņemto atbalstu esot iestājies noilgums. Otrkārt, attiecībā uz nokavējuma procentiem tā apgalvo, ka, tā kā kopš dienas, kad varēja pieprasīt izpildīt to pamatā esošās saistības, ir pagājuši vairāk nekā pieci gadi, arī attiecībā uz tiem ir iestājies noilgums saskaņā ar Civillkodeksa 310. panta d) punktu.

22. Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda, ka valsts tiesībās nav paredzēts noilguma termiņš, kas būtu īpaši piemērojams rīkojumam par nelikumīga atbalsta atgūšanu, un tas ir licis augstākās instances valsts tiesām nospriest, ka *IFAP* prasījumiem, kuri attiecas uz Portugāles valsts piešķirtā finansiālā atbalsta piedziņu, kas ar Komisijas lēmumu ir atzīts par atbalstu, kurš nav saderīgs ar iekšējo tirgu, ir piemērojams parastais divdesmit gadu noilguma termiņš, kas paredzēts Civillkodeksa 309. pantā.

23. Iesniedzējtiesa piebilst, ka attiecībā uz procentu [iekasējamības] noilgumu augstākās instances valsts tiesas nosprieda, ka “[..] neatkarīgi no rakstura un *nomen juris*, kas var tikt piedēvēts procentiem [..], bez citām formalitātēm nav iespējams secināt, ka šādiem procentiem (neraugoties uz to, vai tos kvalificē kā kompensācijas vai kā nokavējuma procentus) ir piemērojams divdesmit gadu noilguma termiņš, kas paredzēts [Civillkodeksa] 309. pantā. Piecu gadu termiņā noilgums iestājas līgumiskajiem vai likumiskajiem procentiem, pat ja tie ir nelikvidi [Civillkodeksa 310. panta d) punkts], un šis termiņš atbilstoši šī paša kodeksa 306. pantam sākas no saistību iekasējamības dienas”⁸.

24. Iesniedzējtiesa tomēr uzskata, ka Savienības tiesību efektivitātes principam būtu pretrunā uzskatīt, ka procentiem lēmumā par atbalsta atgūšanu ir piemērojams piecu gadu termiņš. Faktiski, ja uzskata, ka procentus par piecu gadu laikposmu pirms noilgumu pārtraucošās darbības skar noilgums, ir iespējams, ka, pat ja Komisijas pilnvaras pieprasīt atgūšanu saskaņā ar Regulas 2015/1589 17. panta 1. punktu vēl nav beigušās, prasījums par procentiem jau ir beidzies.

25. Runājot par situāciju pamatlietā, iesniedzējtiesa atbildē uz Tiesas lūgumu sniegt paskaidrojumus⁹ norāda, ka, ciktāl iebildumu iesniedzējai *Nelson Antunes da Cunha* par izpildes procedūru, kuras nolūks ir attiecīgo atbalstu atgūšana, tika paziņots tikai 2013. gada 26. jūlija ar vienkāršu ierakstītu vēstuli, visus procentus, kas bija jāmaksā pirms 2008. gada 26. jūnija, skāra noilgums saskaņā ar iepriekšminēto Civillkodeksa 310. panta d) punkta normu.

26. Turklāt iesniedzējtiesa uzskata, ka Civillkodeksa 310. panta d) punktā paredzēto noilguma termiņu, ņemot vērā valsts tiesības, nevarētu uzskatīt par pārtrauktu ar Komisijas nosūtīto vēstuli Portugāles iestādēm vai ar vēstuli, ko šīs pēdējās nosūtījušas iebildumu iesniedzējai, jo šādi vēstulei nepiemīt tiesas pavēstes vai dokumenta paziņošanas spēks Civillkodeksa 323. panta izpratnē. Faktiski no *IFAP* puses nav bijis nekāda tiesas dokumenta (izņemot nodokļu izpildi), kurā tas būtu parādījis savu nolūku īstenot tiesības pieprasīt no iebildumu iesniedzējas maksājamo procentu nomaksu.

27. Iesniedzējtiesa arī norāda, ka paziņošana ar vienkāršu ierakstītu vēstuli noteikti nevar radīt ilgstošu noilguma termiņa, kas ir jau sācies, pārtraukumu, jo tai neiemīt paziņošanai raksturīgas un specifiskas iezīmes, kas minētas Civillkodeksa 326. pantā un 327. panta 1. punktā. Tādējādi 2013. gada 26. jūlijā sākās jauns piecu gadu noilguma termiņš, un šo termiņu vēlreiz varēja pārtraukt vienīgi jauna pārtraukšanas iemesla rašanās saskaņā ar Civillkodeksa 323. pantu.

7 Šajā tiesību normā “Noilgums” ir paredzēts:

“1 - Saņemto summu atmaksas obligātajam raksturam iestājas noilgums piecus gadus pēc to saņemšanas.

2 - Iepriekšminētais termiņš tiek pārtraukts vai apturēts, ja rodas vispārēji noilguma pārtraukšanas vai apturēšanas iemesli.”

8 *Supremo Tribunal Administrativo* (Augstākā administratīvā tiesa, Portugāle) 2011. gada 12. oktobra spriedums. Saskaņā ar Civillkodeksa 306. panta 1. punktu šis piecu gadu termiņš ir jāapņēma, sākot no saistību iekasējamības dienas, un tas tiek pārtraukts ar tiesas pavēsti vai paziņošanu par jebkādu aktu, kurā tieši vai netieši ir izteikts nodoms izmantot šīs tiesības.

9 2019. gada 30. jūlija atbilde uz Tiesas 2019. gada 27. jūnija lūgumu sniegt paskaidrojumus.

28. Ņemot vērā iepriekš minēto, iesniedzējtiesa uzskata, ka Civilkodeksa 310. panta d) punkta piemērošana maksājamiem procentiem tādēļ, ka ir pieņemts lēmums par atbalsta atmaksu, var apdraudēt efektivitātes principu un valsts atbalsta nesaderīguma ar iekšējo tirgu principu.

29. Šādā kontekstā *Tribunal Administrativo e Fiscal de Coimbra* (Koimbras Administratīvā un nodokļu lietu tiesa) ar 2018. gada 31. jūlija lēmumu, kas Tiesā saņemts 2018. gada 5. oktobrī, nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai Regulas [2015/1589] 16. panta 2. punktam, kā arī Savienības tiesību principiem, konkrēti, efektivitātes principam un principam par valsts atbalsta nesaderīgumu ar [iekšējo] tirgu, ir pretrunā tas, ka procentiem par atgūstamo atbalstu tiek piemērots tāds par [minētās] regulas 17. pantā noteikto termiņu isāks noilguma termiņš kā, piemēram, Civilkodeksa 310. panta 1. punkta d) apakšpunktā paredzētais?”

30. IFAP, Portugāles valdība, kā arī Komisija iesniedza Tiesai rakstveida apsvērumus. Šie paši lietas dalībnieki piedalījās tiesas sēdē mutvārdu paskaidrojumu uzklaušīšanai, kas notika 2019. gada 12. septembrī.

IV. Vērtējums

31. Prejudiciālajā jautājumā, kas ir šo secinājumu priekšmets, iesniedzējtiesa jautā par valsts noteikuma par noilgumu saderīgumu ar Savienības tiesībām saistībā ar pamatlietā aplūkotā nelikumīgā atbalsta atgūšanu.

32. Precīzāk, šī tiesa būtībā jautā, vai Regulas 2015/1589 16. panta 2. punkts, kā arī šīs regulas 16. panta 3. punktā minētais efektivitātes princips¹⁰ neļauj piemērot procentiem, kuri pieskaitāmi atgūstamajam atbalstam, tādu noilguma termiņu, kas tāpat kā Civilkodeksa 310. panta d) punktā paredzētais piecu gadu termiņš ir isāks par desmit gadu termiņu, kura laikā saskaņā ar Regulas 2015/1589 17. panta 1. punktu Komisija var pieprasīt nelikumīgā atbalsta atgūšanu.

33. Šajā gadījumā ir skaidrs, ka aplūkotā atbalsta atgūšanas saistības ietver procentus. Šī prasība izriet gan no Regulas 2015/1589 16. panta 2. punkta, gan no Komisijas 1999. gada 25. novembra lēmuma¹¹, par kuru, precizēšu, nav tikusi celta neviena prasība tiesā.

34. Saskaņā ar Regulas 2015/1589 16. panta 3. punktu un kā izriet no Komisijas 1999. gada 25. novembra lēmuma, nelegālā atbalsta atgūšanai pamatlietā principā it jānotiek atbilstoši procedūrām, kas paredzētas Portugāles tiesībās, tostarp tām, kas regulē noteikumus par noilgumu¹².

35. Šajā ziņā es secinu, ka no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka attiecīgajiem lietas dalībniekiem ir atšķirīgs viedoklis par noilguma noteikumiem, kas piemērojami saskaņā ar Portugāles tiesībām, – gan attiecībā uz minētā atbalsta līdzekļiem, gan uz tā procentiem.

¹⁰ Precizēšu, ka iesniedzējtiesa uzdotā jautājuma formulējumā atsaucas uz “Savienības principiem, it īpaši efektivitātes principu un valsts atbalsta nesaderības ar [iekšējo] tirgu principu” (skat. šo secinājumu 29. punktu). Šajā ziņā norādišu, ka atbalstu atgūšanas jomā efektivitātes princips ir izteikts Regulas 2015/1589 16. panta 3. punktā, un šī iemesla dēļ uzdotais jautājums jāsaprot šajā nozīmē. Attiecībā uz valsts atbalsta nesaderības ar iekšējo tirgu principu norādišu – tā kā Regulā 2015/1589 ir izstrādāti noteikumi LESD 108. panta piemērošanai, atbildi uz uzdoto jautājumu var sniegt, vienīgi ņemot vērā šo regulu.

¹¹ Skat. šo secinājumu 16. punktu.

¹² Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 5. marts, *Eesti Pagar* (C-349/17, EU:C:2019:172, 114. punkts).

36. Ņemot to vērā, atbilstoši iesniedzējtiesas norādītajam¹³ ir jāuzskata, ka atbalsta līdzekļiem piemērojama noilguma termiņš saskaņā ar Portugāles tiesībām ir Civilkodeksa 309. pantā paredzētais divdesmit gadu termiņš¹⁴. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nekas nenorāda, ka šī termiņa piemērošana kavētu šo līdzekļu atgūšanu pamatlietā¹⁵.

37. Turpretim attiecībā uz atbalsta procentu atgūšanu šķiet, no vienas puses, ka iesniedzējtiesa uzskata, ka principā ir piemērojams piecu gadu termiņš, kas paredzēts Civilkodeksa 310. panta d) punktā¹⁶. Taču, no otras puses, šķiet arī, ka šī piecu gadu termiņa piemērošana kavē visu atbalsta procentu atgūšanu šajā lietā¹⁷.

38. Patiesībā no iesniedzējtiesas atbildes uz Tiesas lūgumu sniegt paskaidrojumus izriet, ka piecu gadu noilguma termiņš tika pārtraukts 2013. gada 26. jūlijā un ka visus procentus, kas bija jāmaksā pirms 2008. gada 26. jūnija, skar noilgums saskaņā ar Civilkodeksa 310. panta d) punktu¹⁸. Es saprotu šo valsts tiesību normu tādējādi, ka procentu prasījumi beidzas līdz ar piecu gadu termiņa beigām pēc to iekasējamības dienas.

39. No tā var secināt, ka Komisijas 1999. gada 25. novembra lēmums atbilstoši Portugāles tiesībām nevarēja pārtraukt noilguma termiņu. Šajā ziņā precizēšu – šķiet, daļu procentu jau skāra noilgums, neraugoties uz to, ka Portugāles iestādes pārtrauca piecu gadu noilguma termiņu tūlīt pēc Komisijas lēmuma pieņemšanas¹⁹.

40. Ņemot vērā šo informāciju, lai atbildētu uz uzdoto jautājumu, ir jānošķir divi periodi: pirms Komisijas lēmuma (A iedaļa) un pēc šī lēmuma (B iedaļa).

41. Attiecībā uz šo pirmo periodu rodas jautājums, vai Regulas 2015/1589 17. panta 1. punkts un 16. panta 2. un 3. punkts neļauj piemērot tādu piecu gadu noilguma termiņu, kāds tiek apstrīdēts šajā lietā, ja šis termiņš var radīt noilgumu atbalsta procentiem, kas bija jāmaksā, vēl pirms beidzās desmit gadu termiņš, kura laikā saskaņā ar Regulas 2015/1589 17. panta 1. punktu Komisija var pieprasīt nelikumīgā atbalsta atmaksu.

42. Attiecībā uz otro periodu šķiet, ka atbalsta procentu noilgums ir iestājies tādēļ, ka IFAP izpildīja Komisijas lēmumu ar ievērojamu nokavēšanos.

13 Atgādināšu, ka tad, ja valsts tiesa ir lūgusi Tiesai sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesai ir jāievēro minētās tiesas sniegtā valsts tiesību interpretācija (spriedums, 2017. gada 14. jūnijs, *Online Games* u.c. (C-685/15, EU:C:2017:452, 45. punkts)). Līdz ar to, lai kāda arī būtu pamatlietas dalībnieku paustā kritika par iesniedzējtiesas veikto valsts tiesību interpretāciju, šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu vērtējums ir jāveic, ņemot vērā tādu šo tiesību interpretāciju, kādu ir sniegusi iesniedzējtiesa (spriedums, 2016. gada 21. jūnijs, *New Valmar* (C-15/15, EU:C:2016:464, 25. punkts)).

14 Skat. šo secinājumu 22. punktu. Precizēšu, ka, lai arī Portugāles valdība un IFAP piekrit šim viedoklim, *Nelson Antunes da Cunha* apstrīd šo iesniedzējtiesas veikto vērtējumu (skat. šo secinājumu 21. punktu).

15 Pilnības labad tomēr norādišu, ka no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka iesniedzējtiesai ir šaubas par šī termiņa saderību ar citiem Savienības tiesību aspektiem, taču šis jautājums netiks aplūkots šajos secinājumos, jo to priekšmets ir ierobežots ar ceturto prejudiciālo jautājumu.

16 Skat. šo secinājumu 23. un 24. punktu. Precizēšu, ka lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesa uzsver Savienības tiesībās valsts tiesai uzlikto pienākumu interpretēt valsts tiesības tādā veidā, kas atbilst Savienības tiesību saturam un piemērošanas jomai. Ņemot vērā šo piezīmi, norādišu, ka varētu uzdot jautājumu, vai ir iespējams interpretēt valsts tiesības tādējādi, ka arī uz atbalsta procentiem attiecas Civilkodeksa 309. pantā paredzētais divdesmit gadu noilguma termiņš – šādā gadījumā šķiet, ka valsts tiesības nekavē atbalsta procentu atgūšanu un ka šāda ir arī Portugāles valdības nostāja (skat. šo secinājumu 17. zemsvītras piezīmi). Tomēr secinu, ka šis jautājums būtībā attiecas uz valsts tiesību interpretāciju, kas ir jāveic valsts tiesām. Līdz ar to šajos secinājumos es šo jautājumu neaplūkošu.

17 Precizēšu, ka no Tiesai sniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka gan Portugāles valdība, gan IFAP apstrīd šo iesniedzējtiesas vērtējumu. Portugāles valdība uzskata, ka valsts tiesībās nav paredzēts īpašs noilguma termiņš nepamatoti saņemta valsts atbalsta piedziņai. Tātad būtu piemērojams parastais valsts [tiesībās paredzētais] noilguma termiņš, proti, divdesmit gadi. Šis termiņš būtu piemērojams arī nokavējuma procentiem, kas saistīti ar nepamatoti saņemtās priekšrocības apjomu, jo šie procenti un šī [atbalsta] apjoms ir nenošķirami. Savukārt IFAP apgalvo, ka, tikai beidzoties administratīvajai procedūrai, kas uzsāka saistībā ar atbalsta atgūšanu, tas pret iebildumu iesniedzēju var īstenot tiesības, kas izriet no aplūkotā prasījuma, un šī iemesla dēļ tas uzskata, ka procentu noilgums nav iestājies.

18 Skat. šo secinājumu 25. un 26. punktu. Ņemot vērā, ka piecu gadu noilguma termiņš tika pārtraukts 2013. gada 26. jūlijā, es tomēr prātoju, vai procentu noilguma termiņš patiesībā nebūtu 2008. gada 26. jūlijs, nevis 2008. gada 26. jūnijs, kā norāda iesniedzējtiesa.

19 Atgādinu, ka pirmā summa tika samaksāta 1994. gada 12. jūlijā. Skat. šo secinājumu 13. punktu.

43. Patiesībā, lai gan Portugāles iestādēm bija nekavējoties jāizpilda Komisijas lēmums²⁰, no Komisijas lēmuma pieņemšanas līdz noilguma termiņa pārtraukšanai bija pagājuši četrpadsmit gadi, un tas, ja ir piemērojams Civilkodeksa 310. panta d) punkts, radīs lielas daļas procentu, kas bija jāmaksā pēc Komisijas lēmuma pieņemšanas, noilgumu.

44. Tādēļ šajā situācijā rodas jautājums, vai atbalsta saņēmējs saistībā ar Komisijas galīgu lēmumu par nelikumīga atbalsta atgūšanu var atsaukties uz valsts noteikumu par noilgumu, ja šī noteikuma piemērošana kavē visu šī atbalsta procentu atgūšanu.

45. Lai arī Tiesa jau ir lēmusi par līdzīgiem jautājumiem, šī lieta tai ļauj precizēt, kādā mērā šāds valsts noteikums par noilgumu ir piemērojams nelikumīga atbalsta atgūšanas jomā tādā situācijā kā pamatlietā.

46. Šādā kontekstā ir jāatgādina, ka noteikumiem par noilgumu ir fundamentāla loma mantisko tiesību jomā. Patiesībā noilgums atņem kreditoram iespēju pieprasīt viņa kredīta piedziņu. Kā Tiesa jau secinājusi, noteikumu par noilgumu loma, nosakot laika limitu, ir nodrošināt debitora tiesisko drošību²¹.

47. Kā izskaidrošu tālāk, es tāpat kā Komisija un *IFAP* uzskatu, ka attiecībā uz katru no abiem periodiem ir jānoraida tāda valsts noteikuma par piecu gadu noilgumu kā pamatlietā aplūkots piemērošana²².

A. Par laika periodu pirms Komisijas lēmuma

48. Iesākumā atgādināšu, ka saskaņā ar Regulas 2015/1589 17. panta 1. punktu Komisijai nelikumīgā atbalsta atgūšanas pieprasīšanai ir saistošs desmit gadu noilguma termiņš. Saskaņā ar šīs regulas 17. panta 2. punktu šis noilguma termiņš sākas dienā, kad nelikumīgais atbalsts piešķirts saņēmējam vai nu kā individuāls atbalsts, vai arī kā atbalsts saskaņā ar atbalsta shēmu. Saskaņā ar minētās regulas 17. panta 3. punktu jebkāds atbalsts, attiecībā uz kuru ir beidzies noilguma termiņš, ir uzskatāms par pastāvošu atbalstu²³.

49. Šajā gadījumā ir skaidrs, ka Komisijas 1999. gada 25. novembra lēmums tika pieņemts pirms šī termiņa beigām²⁴.

50. Turpinājuma jāprecizē, ka Regulas 2015/1589 16. panta 3. punktā ir atspoguļotas prasības, kas izriet no efektivitātes principa, kurš jau iepriekš nostiprināts judikatūrā²⁵.

20 Atgādināšu, ka Regulas 2015/1589 16. panta 3. punktā ir prasīts, lai valsts iestādes nelikumīgā atbalsta atgūšanu īstenotu tūlīt pēc Komisijas lēmuma pieņemšanas, un tas izriet arī no Komisijas 1999. gada 25. novembra lēmuma. Šī lēmuma 4. pantā ir prasīts, lai Portugāles iestādes divu mēnešu laikā no lēmuma paziņošanas dienas informētu Komisiju par pasākumiem, ko tās veikušas šī lēmuma izpildei.

21 Skat. spriedumu, 2019. gada 23. janvāris, *Fallimento Traghetti del Mediterraneo* (C-387/17, EU:C:2019:51, 71. punkts un tajā minētā judikatūra).

22 Attiecībā uz Portugāles valdības nostāju atgādināšu, ka tā uzskata, ka Civilkodeksa 309. pantā paredzētais divdesmit gadu termiņš ir piemērojams gan atbalsta līdzekļiem, gan to procentiem (skat. 17. zemsvītras piezīmi).

23 Kā izriet no Regulas 2015/1589 26. apsvēruma, šis noilguma termiņš, pēc kura beigām nav iespējams prasīt atgūšanu, ir paredzēts juridiskās noteiktības [tiesiskās drošības] nolūkā.

24 Atbalsti tika izmaksāti laikā no 1994. līdz 1996. gadam. Skat. šo secinājumu 13. punktu. Precizēšu, ka Komisijas 1999. gada 25. novembra lēmuma pieņemšanas brīdī spēkā esošā tiesību norma bija 15. panta 1. punkts Padomes Regulā (EK) Nr. 659/1999 (1999. gada 22. marts), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus [LESD 108. panta] piemērošanai (OV 1999, L 83, 1. lpp.), kas grozīta ar Padomes Regulu (ES) Nr. 734/2013 (2013. gada 22. jūlijs) (OV 2013, L 204, 15. lpp.), (turpmāk tekstā – “Regula Nr. 659/1999”). Šī norma tika atcelta ar Regulu 2015/1589 un atbilst šīs regulas 17. panta 1. punktam.

25 Skat. it īpaši spriedumu, 2010. gada 20. maijs, *Scott un Kimberly Clark* (C-210/09, EU:C:2010:294, 20. punkts un tajā minētā judikatūra).

51. Saskaņā ar šo judikatūru, ja Savienības tiesību normas neregulē nelikumīgi piešķirtā atbalsta atgūšanas procesu, bet šī atgūšana principā ir jāveic saskaņā ar atbilstošajām valsts tiesību normām, šīs tiesību normas tomēr ir jāpiemēro tādā veidā, lai Savienības tiesībās prasīto atgūšanu nepadarītu praktiski neiespējamu, un pilnībā ņemot vērā Savienības intereses²⁶.

52. Valsts tiesību norma, kas liegtu valsts tiesai vai valsts iestādei izdarīt visus no LESD 108. panta 3. punkta trešā teikuma pārkāpuma izrietošos secinājumus, ir uzskatāma par nesaderīgu ar efektivitātes principu²⁷.

53. Es tāpat kā iesniedzējtiesa uzskatu, ka no Regulas 2015/1589 17. panta 1. punkta un 16. panta 2. un 3. punkta, lasot tos kopsakarā, izriet, ka šīs tiesību normas neļauj piemērot tādu piecu gadu noilguma termiņu, kāds pamatlietā paredzēts Civillkodeksa 310. panta d) punktā.

54. Faktiski tāda norma kā Civillkodeksa 310. panta d) punkts, lasot to kopsakarā ar šī kodeksa 306. pantu, var apdraudēt Komisijas pilnvaras, ciktāl atbalsta procentu noilgums var iestāties, pirms beidzas desmit gadu termiņš, kas saskaņā ar Regulas 2015/1589 17. panta 1. punktu ir Komisijas rīcībā, lai pieņemtu lēmumu par nelikumīga atbalsta atgūšanu.

55. Šķiet, ka pamatlietā daļu procentu būtu skāris noilgums, ja būtu ticis piemērots Civillkodeksa 310. panta d) punkts²⁸. Līdz ar to šis valsts noteikums padara neiespējamu visu atbalsta procentu atgūšanu.

56. Manis piedāvātā interpretācija turklāt rod atbalstu spriedumā *Eesti Pagar*, ko nesen pasludinājusi Tiesas virspalāta²⁹.

57. Šī lieta tostarp attiecās uz jautājumu, kāds noilguma termiņš ir piemērojams nelikumīga atbalsta atgūšanai, un it īpaši – vai piemērojamais noilguma termiņš bija tas, kas paredzēts valsts tiesībās, vai tas, kas paredzēts Savienības tiesībās, proti, šajā gadījumā – Regulas Nr. 659/1999 15. panta 1. punktā³⁰.

58. Tiesa nosprieda, ka tikai tas apstākļi vien, ka nelikumīgi piešķirta atbalsta atgūšanai pēc valsts iestāžu pašu iniciatīvas principā ir piemērojami valsts noteikumi par noilgumu, neietekmē iespēju, ka šī atbalsta atgūšana tiek veikta vēlāk, izpildot attiecīgu Komisijas lēmumu, kura, saņemot informāciju par iespējamo minētā atbalsta nelikumību – neatkarīgi no šīs informācijas avota –, pēc valsts noilguma termiņu beigām var Regulas Nr. 659/1999 15. pantā paredzētajā desmit gadu termiņā pārbaudīt minēto atbalstu³¹.

59. Citiem vārdiem sakot, Komisija Regulas 2015/1589 17. panta 1. punktā paredzētajā desmit gadu termiņā joprojām var pieprasīt nelikumīga atbalsta atgūšanu, turklāt neraugoties uz valsts procedūru piemērotā noilguma termiņa iespējamām beigām.

60. No iepriekš minētā izriet, ka Regulas 2015/1589 16. panta 2. un 3. punkts, kā arī šīs regulas 17. panta 1. punkts neļauj piemērot tādu valsts tiesību normu kā Civillkodeksa 310. panta d) punkts. Tādā lietā kā pamatlieta iesniedzējtiesai šāds noteikums jāatstāj nepiemērots³².

26 Skat. it īpaši spriedumus, 2003. gada 26. jūnijs, Komisija/Spānija (C-404/00, EU:C:2003:373, 51. punkts un tajā minētā judikatūra), un 2010. gada 20. maijs, *Scott un Kimberly Clark* (C-210/09, EU:C:2010:294, 21. punkts un tajā minētā judikatūra).

27 Skat. it īpaši spriedumu, 2019. gada 5. marts, *Eesti Pagar* (C-349/17, EU:C:2019:172, 140. punkts un tajā minētā judikatūra).

28 Skat. šo secinājumu 39. punktu un 19. zemsvītras piezīmi.

29 Spriedums, 2019. gada 5. marts (C-349/17, EU:C:2019:172). Precizēšu, ka šis spriedums tika pasludināts pēc iesniedzējtiesas lēmuma šajā lietā apturēt tiesvedību un vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

30 Skat. spriedumu, 2019. gada 5. marts, *Eesti Pagar* (C-349/17, EU:C:2019:172, 107. punkts). Attiecībā uz Regulas Nr. 659/1999 15. panta 1. punktu skat. šo secinājumu 24. zemsvītras piezīmi.

31 Spriedums, 2019. gada 5. marts, *Eesti Pagar* (C-349/17, EU:C:2019:172, 114. punkts).

32 Šajā nozīmē skat. it īpaši spriedumu, 2007. gada 18. jūlijs, *Lucchini* (C-119/05, EU:C:2007:434, 61. punkts).

B. Par laikposmu pēc Komisijas lēmuma

61. Attiecībā uz laikposmu pēc Komisijas lēmuma no Regulas 2015/1589 16. panta 3. punkta, protams, izriet, ka nevar piemērot tādu valsts tiesību normu par piecu gadu noilgumu kā pamatlietā aplūkotā, jo tā neļauj atgūt visu atbalstu saskaņā ar Komisijas 1999. gada 25. novembra lēmumu.

62. Tomēr rodas jautājums, vai Regulas 2015/1589 16. panta 3. punktā paredzētais efektivitātes princips joprojām pieprasa atgūt visu atbalstu saskaņā ar Komisijas galīgo lēmumu, ja kompetentā iestāde ir ļāvusi beigties valsts tiesībās paredzētajam noilguma termiņam³³.

63. Citiem vārdiem sakot, tā kā kopš Komisijas lēmuma pieņemšanas ir pagājuši četrpadsmit gadi, ir jāuzdod jautājums, vai šādā situācijā tiesiskās drošības prasība var attaisnot šāda valsts noteikuma piemērošanu.

64. Šajā ziņā norādīšu, ka Tiesa atzina, ka efektivitātes princips nav absolūts, jo var rasties ārkārtas apstākļi, kuros būtu nepiemēroti piespriest atbalsta atmaksu³⁴.

65. Precīzāk – attiecībā, pirmkārt, uz Komisijas pilnvarām, šis princips ir izteikts Regulas 2015/1589 16. panta 1. punkta pēdējā teikumā, kurā ir noteikts, ka Komisija neprasa atbalsta atgūšanu, ja tas būtu pretrunā kādam Savienības tiesību vispārējam principam.

66. Otrkārt, attiecībā uz dalībvalstu valsts tiesībām Tiesa atzina – tā kā tiesiskās palāvības princips ir Savienības tiesību sistēmas daļa, šī tiesību sistēma nevar būt pretrunā tādiem valsts tiesību aktiem, kuri nodrošina tiesiskās palāvības un tiesiskās drošības ievērošanu tādā jomā kā nelikumīgu atbalstu atgūšana³⁵, pat situācijā, kad Komisija ir izdevusi negatīvu galīgo lēmumu³⁶.

67. Šajā gadījumā es vispirms secinu, ka Tiesa nosprieda, ka, ņemot vērā to valsts atbalsta pārbaužu obligāto raksturu, kuras Komisija veic saskaņā ar LESD 108. pantu, atbalsta saņēmēji uzņēmumi principā nevar iegūt tiesisko palāvību par atbalsta likumību citādi, kā vien tad, ja tas ir ticis piešķirts, ievērojot minētajā pantā noteikto procedūru. Rūpīgam ekonomikas dalībniekam [uzņēmējam] parasti būtu jāspēj pārliecināties par to, ka šī procedūra ir ievērota³⁷. Tā tas ir gan individuālo atbalstu, gan atbalstu, kas piešķirti saskaņā ar atbalsta shēmu, gadījumā³⁸.

68. No tā izriet, ka prasītāja šajā gadījumā nevar apgalvot, ka tai bija tiesiskā palāvība attiecībā uz atbalsta likumību.

69. Tālāk, attiecībā uz tiesiskās drošības principu, norādīšu, ka Tiesa jau ir lēmusi par šajā lietā uzdotajam līdzīgu jautājumu.

33 Šajā ziņā precīzēšu, ka Komisija tiesas sēdē uzsvēra, ka jautājums, vai valsts tiesību norma attiecībā uz noilgumu var kavēt Komisijas lēmuma, ar kuru uzdots atgūt nelikumīgo atbalstu, izpildi, praksē rodas samērā bieži, jo dalībvalstis nereti kavējas izpildīt Komisijas lēmumus šajā jomā.

34 Skat. spriedumu, 2008. gada 12. februāris, *CELF un ministre de la Culture et de la Communication* (C-199/06, EU:C:2008:79, 42. punkts un tajā minētā judikatūra).

35 Skat. it īpaši spriedumu, 1990. gada 20. septembris, Komisija/Vācija (C-5/89, EU:C:1990:320, 13. un 14. punkts).

36 Skat. spriedumu, 2008. gada 12. februāris, *CELF un ministre de la Culture et de la Communication* (C-199/06, EU:C:2008:79, 43. punkts).

37 Skat. it īpaši spriedumus, 1990. gada 20. septembris, Komisija/Vācija (C-5/89, EU:C:1990:320, 13. un 14. punkts), un 1997. gada 20. marts, *Alcan Deutschland* (C-24/95, EU:C:1997:163, 25. punkts).

38 Šajā sakarā skat. it īpaši spriedumu, 2011. gada 28. jūlijs, *Diputación Foral de Vizcaya u.c./Komisija* (no C-471/09 P līdz C-473/09 P, nav publicēts, EU:C:2011:521, 63.–66. punkts).

70. Viens no jautājumiem, kas uzdots 1997. gada 20. marta spriedumā *Alcan Deutschland*³⁹, bija par to, vai kompetentajai iestādei saskaņā ar Savienības tiesībām bija pienākums atsaukt nelikumīgi piešķirta atbalsta piešķiršanas lēmumu saskaņā ar Komisijas galīgu lēmumu, ar kuru atbalsts atzīts par nesaderīgu un prasīta tā atgūšana, pat ja kompetentā iestāde ir ļāvusi beigties termiņam, kas šajā ziņā tiesiskās drošības nolūkā ir paredzēts valsts tiesībās. Aplūkots valsts noteikums ļāva atsaukt administratīvus aktus tikai viena gada laikā, sākot no brīža, kad iestāde ir uzzinājusi faktus, kas pamato šo atsaukšanu.

71. Vispirms Tiesa atgādināja efektivitātes principu un principu, saskaņā ar kuru atbalsta saņēmējs principā var iegūt tiesisko palāvību par atbalsta likumību tikai tad, ja tas tiek piešķirts, ievērojot LESD 108. pantā paredzēto procedūru. Tiesa uzskatīja, ka uz uzdoto jautājumu jāatbild, ņemot vērā šos principus⁴⁰.

72. Šī sprieduma 34.–37. punktā Tiesa norādīja:

“34. [...] attiecībā uz valsts atbalstu, kas atzīts par nesaderīgu, valsts iestāžu loma ir [...] tikai izpildīt jebkuru Komisijas lēmumu. Šīm iestādēm nav nekādas novērtējuma brīvības attiecībā uz lēmuma par [atbalsta] piešķiršanu atsaukšanu. Tādējādi, ja Komisija ar lēmumu, par kuru nav celta neviena prasība tiesā, uzdod nepamatoti izmaksāto summu piedziņu, valsts iestādei nav tiesību izdarīt kādu citu secinājumu.

35. Taču, ja valsts iestāde ļauj beigties ierobežojuma termiņam, kas valsts tiesībās paredzēts lēmuma par [atbalsta] piešķiršanu atsaukšanai, šādu situāciju nevar pielīdzināt tādai, kurā uzņēmējs nezina, vai kompetentā iestāde pieņems lēmumu, un kurā tiesiskās drošības princips prasa, lai līdz zināma termiņa beigām tiktu izbeigta šī nedrošība.

36. Tā kā valsts iestādei nepiemīt diskrecionārā vara, nelikumīgi piešķirtā atbalsta saņēmējs vairs nav nedrošības situācijā no brīža, kad Komisija pieņem lēmumu, ar kuru šis atbalsts tiek atzīts par nesaderīgu un tiek prasīta tā atgūšana.

37. Tātad tiesiskās drošības princips nevar kavēt atbalsta atmaksu, pamatojoties uz to, ka valsts iestādes ir ar nokavēšanos izpildījušas lēmumu, kas prasa šo atmaksu. Pretējā gadījumā nepamatoti izmaksāto summu atgūšana kļūtu praktiski neiespējama un [Savienības tiesību] normām attiecībā uz valsts atbalstu tiktu atņemta jebkāda lietderīgā iedarbība.”⁴¹

73. Tiesa secināja, ka kompetentajai iestādei saskaņā ar Savienības tiesībām ir pienākums atsaukt lēmumu par nelikumīga atbalsta piešķiršanu saskaņā ar Komisijas galīgu lēmumu, ar kuru atbalsts atzīts par nesaderīgu un prasīta tā atgūšana, pat ja tā ir ļāvusi beigties termiņam, kas šajā ziņā tiesiskās drošības nolūkā ir paredzēts valsts tiesībās⁴².

74. Uzskatu, ka no iepriekš minētā sprieduma var secināt, ka valsts tiesībās paredzētie noteikumi par noilgumu vispārīgi nevar tikt piemēroti atbalstu atgūšanas jomā, ja tie kavē atbalsta atgūšanu saskaņā ar Komisijas galīgu lēmumu un ja vienīgais iemesls, kas neļauj veikt šādu atgūšanu, slēpjas faktā, ka valsts iestādes ir izpildījušas šo lēmumu ar ievērojamu kavēšanos un atbalstam ir iestājies noilgums saskaņā ar valsts tiesībām.

39 Spriedums, 1997. gada 20. marts, (C-24/95, EU:C:1997:163).

40 Spriedums, 1997. gada 20. marts, *Alcan Deutschland* (C-24/95, EU:C:1997:163, 24.–26. punkts).

41 Spriedums, 1997. gada 20. marts, *Alcan Deutschland* (C-24/95, EU:C:1997:163).

42 Spriedums, 1997. gada 20. marts, *Alcan Deutschland* (C-24/95, EU:C:1997:163, 38. punkts).

75. Protams, spriedums *Alcan Deutschland*⁴³ *sensu stricto* neattiecas uz noilguma noteikumu, bet gan uz ierobežojuma noteikumu⁴⁴. Tomēr norādišu, ka ierobežojuma noteikumi tāpat kā noilguma noteikumi ir pieņemti tiesiskās drošības nolūkā, un šī iemesla dēļ sprieduma *Alcan Deutschland*⁴⁵ pamatojums ir transponējams uz noilguma noteikumiem, kā, šķiet, Tiesa norāda arī spriedumā Komisija/Itālija⁴⁶.

76. Šajā pēdējā minētajā spriedumā Tiesa pēc analogijas piemēroja sprieduma *Alcan Deutschland*⁴⁷ principus attiecībā uz noteikumiem par noilgumu. Precīzāk, Tiesa nosprieda, ka attiecībā uz gadījumiem, kad rīkojumi par nelikumīga atbalsta atgūšanu ir pārsūdzību pamatā valsts tiesās, attiecīgajai dalībvalstij saskaņā ar prasību par atbalsta, kas nav saderīgs ar iekšējo tirgu, efektīvu piedziņu ir “jāapstrīd jebkurš valsts lēmums, ar kuru Komisijas lēmumam tiek atņemta lietderīga iedarbība, it īpaši [...] piemērojot noteikumus par noilgumu (skat. pēc analogijas 1997. gada 20. marta spriedumu lietā C-24/95 *Alcan Deutschland*, [...] 34. un 38. punkts)”⁴⁸.

77. Turpinot uzsvēršu, ka, lai gan spriedums *Alcan Deutschland*⁴⁹ attiecās uz individuālu atbalstu, Tiesas apsvērumi minētajā spriedumā, manuprāt, ir piemērojami atbalstam, kas piešķirts saskaņā ar atbalsta shēmu.

78. Atgādināšu, ka princips, saskaņā ar kuru uzņēmumi, kas saņem atbalstu, principā var iegūt tiesisko palāvību par atbalsta likumību tikai tad, ja tas tiek piešķirts, ievērojot LESD 108. pantā paredzēto procedūru, ir piemērojams gan individuāliem atbalstiem, gan atbalstiem, kas piešķirti saskaņā ar atbalsta shēmu⁵⁰. Tādēļ nav jānošķir šie divi gadījumi.

79. Visbeidzot uzsvēršu, ka lietā *Alcan Deutschland*⁵¹ aplūkotajā ierobežojuma noteikumā paredzētais viena gada ilgums, manuprāt, nekādi neietekmē Tiesas argumentāciju šajā spriedumā.

80. Faktiski, kā tiesas sēdē būtībā norādīja Komisija, noteikuma par noilgumu termiņš neietekmē iepriekš izklāstītos apsvērumus, kas ļauj atteikt nelikumīga atbalsta saņēmējam iespēju atsaukties uz valsts noteikumu par noilgumu.

81. Rezumējot iepriekš sacīto – ja Komisija uzdod atgūt nelegālu atbalstu, par kuru nav celta neviena prasība tiesā, valsts iestāžu loma ir vienīgi īstenot šo Komisijas lēmumu. Tātad šīm iestādēm nav nekādas novērtējuma brīvības attiecībā uz atbalsta atgūšanu⁵². Ņemot vērā to, ka valsts iestādei nav diskrecionārās varas, nelikumīgi piešķirta atbalsta saņēmējs vairs neatrodas nedrošā situācijā no brīža, kad Komisija pieņem lēmumu, ar kuru šis atbalsts tiek atzīts par nesaderīgu un tiek prasīta tā atgūšana⁵³. Tā tas ir gan individuālo atbalstu, gan atbalstu, kas piešķirti saskaņā ar atbalsta shēmu, gadījumā⁵⁴. Tātad tiesiskās drošības princips nevar kavēt atbalsta atmaksu, pamatojoties uz to, ka

43 Spriedums, 1997. gada 20. marts (C-24/95, EU:C:1997:163).

44 Atgādināšu, ka valsts ierobežojuma noteikumā lietā *Alcan Deutschland* (spriedums, 1997. gada 20. marts (C-24/95, EU:C:1997:163)) bija noteikts termiņš *iestādēm* administratīvo aktu atsaukšanai. Minētajā lietā aplūkots jautājums tātad bija par to, vai saskaņā ar Savienības tiesībām *iestādēm* bija pienākums nepiemērot šādu valsts ierobežojuma noteikumu, lai prasītu nelikumīga atbalsta atgūšanu atbilstoši Komisijas galīgām lēmumiem. Runājot par šajā lietā aplūkoto situāciju, rodas jautājums, vai nelikumīga atbalsta saņēmējs var atsaukties uz valsts noteikumu par noilgumu, lai apstrīdētu valsts iestāžu prasību atgūt nelikumīgo atbalstu, lai arī saskaņā ar valsts tiesībām daļu atgūstamās summas ir skāris noilgums.

45 Spriedums, 1997. gada 20. marts (C-24/95, EU:C:1997:163).

46 Spriedums, 2011. gada 17. novembris (C-496/09, EU:C:2011:740, 78. punkts).

47 Spriedums, 1997. gada 20. marts (C-24/95, EU:C:1997:163).

48 Spriedums, 2011. gada 17. novembris, Komisija/Itālija (C-496/09, EU:C:2011:740, 78. punkts).

49 Spriedums, 1997. gada 20. marts (C-24/95, EU:C:1997:163).

50 Skat. šo secinājumu 67. punktu un 38. zemsvītras piezīmi.

51 Spriedums, 1997. gada 20. marts (C-24/95, EU:C:1997:163, 33. punkts).

52 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 1997. gada 20. marts, *Alcan Deutschland* (C-24/95, EU:C:1997:163, 34. punkts).

53 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 1997. gada 20. marts, *Alcan Deutschland* (C-24/95, EU:C:1997:163, 36. punkts).

54 Šajā nozīmē skat. šo secinājumu 67. punktu un 38. zemsvītras piezīmi.

valsts iestādes ir ar nokavēšanos izpildījušas lēmumu, kas prasa šo atmaksu, turklāt neatkarīgi no paredzētā noilguma termiņa ilguma. Pretējā gadījumā nepamatoti izmaksāto summu atgūšana kļūtu praktiski neiespējama un Savienības tiesību normām attiecībā uz valsts atbalstu tiktu atņemta jebkāda lietderīgā iedarbība⁵⁵.

82. Šo stingro pieeju pamato fakts, ka runa ir par konkurences kropļojuma, kas pārkāpj LESD līgumu, novēršanu. Patiesībā atbalsta atgūšana, ieskaitot ar to saistītos procentus, ir šīs nelikumības loģiskas sekas. Atgūšanas mērķis ir atjaunot agrāko stāvokli. Veicot šo atmaksu, saņēmējs zaudē tās priekšrocības, kādas viņam bija attiecībā pret saviem konkurentiem tirgū, un var uzskatīt, ka ir atjaunots stāvoklis, kas pastāvēja pirms atbalsta piešķiršanas⁵⁶. Tādēļ procentu atgūšana ir nepieciešams visa atbalsta atgūšanas papildinājums⁵⁷.

83. Turklāt, kā ģenerālvokāts F. Dž. Džeikobss [*F. G. Jacobs*] norādījis lietā *Alcan Deutschland*⁵⁸, ir jāpatur prātā, ka noteikums par noilgumu rada specifiskas problēmas, kad tas tiek piemērots valsts atbalsta jomā.

84. Faktiski šāds noteikums paredz, ka iestāžu intereses tiek pretstatītas individuālo interesēm. Parasti, ja iestāde atklāj, ka lēmums, ar kuru piešķirta finansiāla priekšrocība, ir nelikumīgs, tās interesēs ir cik vien ātri iespējams uzsākt izmaksāto summu piedziņu. Savukārt indivīda interesēs ir saglabāt iegūto priekšrocību. Tomēr iestādes un indivīda intereses var sakrist, ja valsts iestāde, piešķirot atbalstu, ir apzināti pārkāpusi Savienības tiesības un, ja vien tā nav mainījusi savu politiku, tās interesēs ir, lai saņēmējs saglabātu priekšrocību, kas iegūta, pārkāpjot Savienības tiesības, jo pati šī iestāde ir pārkāpusi šīs tiesības⁵⁹.

85. Attiecībā uz situāciju pamatlietā no iepriekš minētā izriet, ka nepastāv nekādi apstākļi, kas varētu pamatot atbalsta procentu neatgūšanu, neraugoties uz to, ka saskaņā ar valsts noteikumiem tiem ir iestājies noilgums. Patiesībā jau kopš 1999. gada 25. novembra, kad Komisija pieņēma lēmumu, ar kuru ir prasīts atgūt minēto atbalstu, *Nelson Antunes da Cunha* vairs neatradās nedrošā situācijā par to, ka atbalsts tiks atgūts pilnībā⁶⁰.

86. Turklāt, kā norāda Komisija, es secinu, ka *IFAP* 2011. gada martā nosūtīja vēstuli *Nelson Antunes da Cunha*, prasot atbalsta atmaksu⁶¹. Tādēļ šķiet, ka tostarp arī saņēmēja atteikums izpildīt šo prasību ir radījis kavēšanos atbalsta atgūšanā. Līdz ar to situāciju pamatlietā nevar pielīdzināt situācijai, kurā uzņēmējs nezina, vai kompetentā iestāde pieņems lēmumu, un kurā tiesiskās drošības princips prasa, lai līdz zināma termiņa beigām tiktu izbeigta šī nedrošība⁶².

87. No tā izriet, ka iesniedzējtiesai ir jānoraida tāds valsts noteikums kā pamatlietā aplūkotais arī attiecībā uz periodu pēc Komisijas lēmuma, ja šis noteikums kavē visu atbalsta procentu atgūšanu.

55 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 1997. gada 20. marts, *Alcan Deutschland* (C-24/95, EU:C:1997:163, 37. punkts).

56 Skat. it īpaši spriedumu, 2004. gada 29. aprīlis, Vācija/Komisija (C-277/00, EU:C:2004:238, 74. un 75. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra). Šajā nozīmē skat. arī Regulas 2015/1589 25. apsvērumu.

57 Skat. it īpaši spriedumus, 2008. gada 12. februāris, *CELF un ministre de la Culture et de la Communication* (C-199/06, EU:C:2008:79, 54. punkts), un 2015. gada 3. septembris, *A2A* (C-89/14, EU:C:2015:537, 42. punkts).

58 Ģenerālvokāta F. Dž. Džeikobsa secinājumi lietā *Alcan Deutschland* (C-24/95, EU:C:1996:433).

59 Ģenerālvokāta F. Dž. Džeikobsa secinājumi lietā *Alcan Deutschland* (C-24/95, EU:C:1996:433, 26. punkts).

60 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 1997. gada 20. marts, *Alcan Deutschland* (C-24/95, EU:C:1997:163, 37. punkts).

61 Skat. šo secinājumu 17. punktu.

62 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 1997. gada 20. marts, *Alcan Deutschland* (C-24/95, EU:C:1997:163, 35. punkts).

V. Secinājumi

88. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es ierosinu Tiesai uz *Tribunal Administrativo e Fiscal de Coimbra* (Koimbras Administratīvā un nodokļu lietu tiesa, Portugāle) uzdoto ceturto jautājumu atbildēt šādi:

- 1) Padomes Regulas (ES) 2015/1589 (2015. gada 13. jūlijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus Līguma par Eiropas Savienības darbību 108. panta piemērošanai, 17. panta 1. punkts un 16. panta 2. un 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie neļauj piemērot tādu valsts tiesībās paredzētu piecu gadu noilguma termiņu kā pamatlietā aplūkotais, saskaņā ar kuru iestājas visa valsts atbalsta, pieskaitot procentus, atgūšanas noilgums, vēl pirms beidzies Regulas 2015/1589 17. panta 1. punktā paredzētais desmit gadu termiņš.
- 2) Regulas 2015/1589 16. panta 2. un 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie liedz piemērot tādu valsts tiesībās paredzētu piecu gadu noilguma termiņu kā pamatlietā aplūkotais, kas piemērojams tāda valsts atbalsta procentu atgūšanai, kurš Komisijas galīgā ir lēmumā atzīts par nelikumīgu un nesaderīgu ar iekšējo tirgu, jo šis noteikums neļauj atgūt visu atbalstu.